



Contents

Джалпак-Таш и не само

Джалпак-Таш и не само, разказ за една експедиция в Киргизстан през 2017 година. През периода 15.09 – 02.10 2017 г. проведохме експедиция в Югозападен Киргизстан. Освен тримата българи – като страна организатор на експедицията, в нея участваха двама колеги от Сърбия, един от Румъния и една колежка от САЩ. Наши домакини бяха колегите от Фонда за изследване и опазване на пещерите на Киргизстан. Работата ни протече в три различни района (платото Джалпак-Таш, Абшир-Ага и Туя-Муюн), разположени на няколко десетки километра един от друг. Резюме от резултатите на експедицията е изложено в долните редове:



Брифинг преди старта на експедицията в района на Джалпак-Таш. Снимка: Ладислав Цветков

ПЪРВИ РАЙОН

В района на платото Джалпак-Таш беше проведено повърхностно геоложко проучване на ± 4 -километрова подземна карстова дренажна система с 10 входа (въртопи), 9 от които затапени и 1 отворен. Влязохме през последния вход на системата, проучихме и картирахме 40-метрова пропаст + 70 м хоризонтални части.

Посетихме и картирахме пещера, започваща с вертикален кладенец от 20 м и с последващо хоризонтално продължение от около 150 м. От привходните части на тази пещера бяха събрани паяци, скакалци и опилиони за видово идентифициране.

Проучихме също така и гипсова пещера с досега известна дължина от 200-300 м. Проникнати и проучени бяха нови 300 м от пещерата. В тях открихме кости и череп на човек и извършихме биоспелеологични проучвания на безгръбначната фауна. Там беше идентифициран и един вид прилеп *Myotis myotis*.

Картировка на пещерата не е правена поради липса на време.



В района на Абшир-Ага. Снимка: Ладислав Цветков



Водопад в района на Абшир - Ага. Снимка: Ладислав Цветков

ВТОРИ РАЙОН

В продължение на ден и половина в района на Абшир - Ага изкатерихме вертикалната стена на каньон и проверихме изходището на карстов извор с голям дебит, който преминава в двадесетметров водопад, както и на okolни отвори с цел да се проникне от долната страна в подземна дренажна карстова система. Резултат - попаднахме в сифонна част на системата без

възможност за проникване в нея.



Момент от екипирането на водопада. Снимка: Ладислав Цветков

ТРЕТИ РАЙОН

Работихме в най-западните части на Южноферганския нискотемпературен хидротермален руден пояс, в района Туя – Муюн. Там, в девонски и долнокарбонски варовици е развит уникален хидротермален карст. В пещерите и каверните са отложени баритово-калцитови рудни находища съдържащи известно количество уранови и радиеви минерали в тях. Района е проучен и описан в началото на XX век от световноизвестния съветски геохимик и минералог – академик Александър Евгениевич Ферсман. През 50-те год на XX век в пещерите там започва секретна програма за добив на радий с цел използването му за създаването на първата руска атомна бомба. Днес районът е разсекретен и свободен за посещение.

В района посетихме две пещери: Баритовата пещера и пещерата Сюрприз. Посетихме и някои от уникалните минни галерии и подземни камери от които е изземана рудата. Събрахме богат снимков материал и скални образци от рудните зони.

В района извършихме изследвания на прилепи от които бяха събрани тъканни проби за предстоящи ДНК-анализи. Бяха установени 4 вида пещеролюбиви прилепи и редкия и слабо изучен горски Азиатски широкоух прилеп [Barbastella leucomelas](#).



Снимка: Ладислав Цветков



В района Туя-Муюн. Снимка: Ладислав Цветков

ДРУГО:

По време на цялата експедиция нашият колега и професионален филмов оператор Ладислав Цветков събра богат снимков и видеоматериал за експедицията, за природата и за хората на тази страна. В скоро време предстои издаването на филм.